

PORTE AKADEMİK

Sayı: 8 / Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi

Müzikolojide Güncel
Yaklaşımlar Özel Sayısı

/

Special Issue on Recent
Trends in Musicology

PORTE AKADEMİK

Müzik ve Dans Araştırmaları Dergisi/
Journal of Music and Dance Studies

Sayı/Volume: 8

Müzikolojide Güncel Yaklaşımlar Özel Sayısı/
Special Issue on Recent Trends in Musicology

Uluslararası Hakemli Süreli Yayın/
International Periodical

İTÜ TMDK Adına Sahibi/Registered

Adnan Koç

Genel Yayın Yönetmeni/ Executive Director

Şehvar Beşiroğlu

Yayın Yönetmenleri/Editorial Directors

Şehvar Beşiroğlu

Songül Karahasanoğlu

Nilgün Doğrusöz

Cihat Aşkın

Erol Parlak

Yayın Koordinatörü/Coordinator

Gözde Çolakoğlu Sarı

Burcu Yıldız

Teknik Yönetmen/Technique Director

Burcu Yıldız

Editörler/Editors

Belma Kurtişoğlu

Gözde Çolakoğlu Sarı

Gonca Girgin Tohumcu

Yayın Kurulu / Editorial Board

Şehvar Beşiroğlu
Münir Nurettin Beken
Nilgün Doğrusöz
Walter Feldman
Songül Karahasanoğlu
Can Karadoğan
Nermin Kaygusuz
Adnan Koç
Belma Kurtişoğlu
Fırat Kutluk
Claire Levy
Irene Markoff
Serpil Murtezaoğlu
Nihal Ötken
Erol Parlak
Helen Rees
Gözde Çolakoğlu Sarı
Martin Stokes
Nail Yavuzoğlu

Hakem Kurulu/Referees

Şebnem Aksan	Metin Munzur
Eray Altınbüken	Mustafa Otrar
Cihat Aşkın	M. Ali Özdemir
Ruhi Ayangil	Sinem Özdemir
Dilek Batıbay	Aslıhan Eruzun Özel
Erol Belgin	Neva Özgen
Şehvar Beşiroğlu	Arzu Öztürkmen
Nilgün Doğrusöz	Erol Parlak
Süleyman Erguner	Robert Reigle
Ali Ergur	Gözde Çolakoğlu Sarı
Ayhan Erol	Levent Soysal
İştar Gözaydın	Martin Stokes
Fevziye İnal	Hakan Şensoy
Arda İncooğlu	Kıvılcım Yıldız Şenürkmez
Helmi Jarviluoma	Bülent Tanju
Can Karadoğan	Feza Tansuğ
Songül Karahasanoğlu	Atilla Coşkun Toksoy
Nermin Kaygusuz	Ayşegül Kostak Toksoy
Adnan Koç	Mutlu Torun
Çağlayan Kovanlıkaya	Tolga Tüzün
Belma Kurtişoğlu	Hasan Uçar
Bülent Kurtişoğlu	İlhan Usmanbaş
Bekir Küçükay	Mehmet Nuri Uygun
Tülin Malkoç	Metin Ülkü
Özkan Manav	David J. Walters

Yazışma Adresi / Contact

İTÜ TMDK
İdari Bina, Maçka Kampüsü, 34657
Phone nm: +90 212 248 90 87/119
Fax: +90 212 240 27 50
e-mail: porteakademik@gmail.com

Kapak ve İç Tasarım/Cover and Graphic Design
Cenkler Matbaa

Baskı/Print
Cenkler Matbaa
www.cenkler.com

ISSN: 2146-2453

**PORTE AKADEMİK
MÜZİKOLOJİDE GÜNCEL
YAKLAŞIMLAR ÖZEL SAYISI**

/

**PORTE AKADEMİK
SPECIAL ISSUE ON
RECENT TRENDS IN MUSICOLOGY**

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

<i>Sunuş</i> <i>Prof. Songül Karahasanoğlu</i>	7
<i>(B)aşsal Düşünce Çerçevesinde Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki Müzikal Farklılıkların İzahı</i> <i>Abdullah Akat, Songül Karahasanoğlu</i>	10
<i>Gelenekselden Popülere 20. Yüzyıl Türk Makam Müziği Üretimlerinde Değişimin İzleri</i> <i>Ahmet Tohumcu, Nilgün Doğrusöz</i>	22
<i>Türkiye, Arap (Mısır-Suriye) ve İran'da Ney İcraları ve Karşılaştırmaları</i> <i>Ali Tüfekçi, Ş. Şehvar Beşiroğlu</i>	38
<i>Onnik Dinkjian'ın Müzikal Kimliğinde Kültürel Bellek ve Memleket İzleri</i> <i>Burcu Yıldız, Ş. Şehvar Beşiroğlu, Robert Reigle</i>	53
<i>Kanun Kayıt Teknikleri İçin Öneriler</i> <i>Can Karadoğan, Ş. Şehvar Beşiroğlu</i>	64
<i>İşitsel Zaman Çizelgesi ve Ritim Araştırmalarına Katkısı</i> <i>Cevdet Erek, Ş. Şehvar Beşiroğlu</i>	77
<i>Türkiye'de Eğitimciler Tarafından Yazılmış Piyano Başlangıç Metot ve Eserleri</i> <i>Ceylan Ünal, Cihat Aşkın</i>	89
<i>Dalcroze Eurhythmics Yaklaşımı ile Hazırlanmış, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Müzikli Bir Oyun Örneği</i> <i>Deniz Özdemir Tunçer, Nilgün Doğrusöz</i>	101
<i>Popüler Müziğe Yapısal Bakış</i> <i>Eray Altınbüken, Ş. Şehvar Beşiroğlu</i>	115
<i>Mekansesi Besteciliği, Çağdaş Estetik Özelliklerin ve Aeterna Pulchritudo Eserinin İncelenmesi</i> <i>Erdem Helvacıoğlu, Ş. Şehvar Beşiroğlu</i>	126

<i>Kültürel Gösterim Biçimlerinde Müzikal Semboller: Kemaliye (Eğin)'de Geleneksel Evlenme Ritüelleri</i> Merve Eken Küçükaksoy, Ş. Şehvar Beşiroğlu	139
<i>Uzatma Teorilerinin Makam Musikisine Uygulanabilirliği; Döngüsel Bir Analiz Modeli</i> Ozan Baysal, Ş. Şehvar Beşiroğlu	155
<i>Rio De Janeiro, Samba Okulları, Şehrin Tarihi, Kölelik, Irkçılık ve Samba Şarkılarında Bulunan Sembolik Özgürlük</i> Pınar Erdoğan, Ş. Şehvar Beşiroğlu, Robert Reigle	169
<i>Çalgılar İçin Bir Kayıt Teknikleri Belirleme Metodu Önerisi</i> Sertaç Kaki, Songül Karahasanoğlu	182
<i>Julien Jalâled-DineWeiss - Kanun'un Akortlaması İçin Yeni Bir Öneri</i> Stefan Pohlit, Ş. Şehvar Beşiroğlu	197
<i>Orta Anadolu Abdal Şarkıcılığı'nda Şarkıcı Formantı Bulguları</i> Şahin Saruhan, Erol Parlak	212
<i>Hünsa Sesli Postmodern Bir Aktör: Zeki Müren</i> Şeyma Ersoy Çak, Ş. Şehvar Beşiroğlu	226
<i>İstanbul'un Sesleri: Soundscape Çalışmaları ve Politik Eylemin Sessel İfade Biçimleri</i> Şirin Özgün, Ş. Şehvar Beşiroğlu, Robert Reigle	239
<i>Klasik Gitarda Çağdaş Teknikler</i> Tolgahan Çoğulu, Ş. Şehvar Beşiroğlu	250
<i>Müzik Pazarında Yerel Üretimler: World Music'ten Tekno-Roman'a</i> Z. Gonca Girgin Tohumcu, Ş. Şehvar Beşiroğlu, Arzu Öztürkmen	263

SUNUŞ

2010 yılından beri yayın hayatında olan *Porte Akademik* dergisinin bu anlamlı sayısında önsöz yazmak bana teklif edildiğinde mutlulukla kabul ettim. Bu sayıda İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yer alan “Müzikoloji ve Müzik Teorisi” doktora programının ve “Müzik (MIAM)” doktora programının mezun ettiği öğrencilerin ve öğretim üyelerinin hazırladıkları makaleler yer almaktadır. Hepsi ayrı bir değer olan alanlarında başarılı bu genç akademisyenlerimizin doktora tezleri kapsamında hocaları ile birlikte yazdıkları makalelerin yer aldığı bu özel sayının çok ses getireceğine inanmaktayım. Çok geniş bir yelpazede yazılmış olan bu makaleler müzik teorisinden, düşünce teorilerine, müzik teknolojisinden popüler müziğe, müzik eğitiminden tarihsel ve deneysel çalışmalara kadar uzanmaktadır.

Abdullah Akat'ın çalışması uzun süren alan araştırmasından sonra Doğu Karadeniz Bölgesi müziklerinin değişim sürecinde, müzikal farklılıkların oluşumları ve ortaya çıkardığı sonuçları kapsamaktadır. Bu çözümlenmenin kuramsal çerçevesini, müzikoloji alanında ilk kez kullanılacak olan (b)aşsal düşünce oluşturmaktadır. Müzikolojide ilk kez uygulanması açısından değişik bir yaklaşımdır. Makalede bölge müzikleri, içinde birçok ağı barındırmakta ve bu ağlar küçük köyler içerisinde bile varlıklarını sürdürebilmektedir ve (b)ağ haline nasıl dönüştükleri okunabilir. Bir başka saha araştırması sonucunda ortaya çıkan makalede ise F. Merve Eken Küçükaksoy, kültürel gösterim biçimlerinde müzikal sembolleri aramaktadır. Bunun için Kemaliye (Eğin)'de geleneksel evlenme ritüellerini incelemiş ve bunların içinde değişim ve müziğin de topluluk yaşamı içinde, kültürün yansıtılması ve belirli sembolleri barındırması açısından önemli olduğunu anlatmıştır.

Eray Altınbüken, müzik bilimi çalışmalarında son yirmi yılın araştırma alanına girerek “Popüler müziğe yapısal bakış” başlığı altında bir makale ile okura kavuşuyor. Bu bakış yaygın olanın aksine diğer disiplinlerden yararlanarak popüler müziği çözümlemek değil sadece müzik tarafından bakarak anlamlandırmak üzerinedir. Bir diğer popüler müzik çalışması “Hünsa Sesli Postmodern Bir Aktör: Zeki Müren” adlı makalede görülmekte. Şeyma Ersoy Çak, Hünsa ses tonu üzerinden yazılan makalede Zeki Müren postmodern bir aktör olarak konulmuş ve bunu destekleyen unsurlar üzerinden makale geliştirilmiştir. Bir anlamada yakın müzik tarihimizi de burada görmek mümkündür. Z. Gonca Girgin Tohumcu, son yıllarda öne çıkan *World Music* üzerinden hareketle ve yerel bir doku olan *Tekno-Roman*'ı incelemiş olduğu makalesini bizimle paylaşıyor. Türkiye popüler müzik pazarının 20. yüzyılın ikinci yarısından beri var olan ancak 2000li yıllardan beri önemli üretimlerinden olan “Roman Oyun Havaları”nı ve onun çevresinde gelişen algıyı, genel ortamı okura sunuyor.

Erdem Helvacıoğlu'nun çalışmasında Elektroakustik müzik formu, niteliği olan mekansesi (soundscape) üzerine yapılmış ve yine bu anlayışla oluşturulan “Aeterna Pulchritudo” adlı eseri birçok farklı estetik ve teknik özellikleri de göz önüne alınarak detaylı olarak analiz edilmiştir. Sertaç Kaki ve Can Karadoğan'ın makaleleri ise müzik teknolojisi üzerine odaklanmıştır. Kaki, tanbur çalgısı özelinde gerçekleştirilen ve dinleyici kitlenin estetik yargılarını araştıran bir çalışmanın sonuçlarını ve tanbur çalgısının kayıt teknikleri üzerinden geliştirdiği metodu okur ile paylaşmıştır. Karadoğan ise genel stüdyo kayıtlarında mikrofonlama tekniklerini kanun çalgısına uyarlamış,

araştırmaya özel bazı makamsal etütler yazmış ve bunları kaydederek guruplara dinletmiş bu araştırmancının sonuçlarını paylaşmıştır.

Bir diğer teknik ve içinde öneriler barındıran çalışma da Stefan Pohlit'e ait. Orta-Doğu makam müziğinin önde gelen kanun icracılarından biri olan Julien Jalâl Ed-Dine Weiss'in çalışmalarını hem pratik bir icracı, hem de bir teorisyen olarak detaylı bir şekilde makale çerçevesinde bize anlatmaktadır. E. Şirin Özgün, "soundscape" çalışması yaparak bunun İstanbul'da sokakta gerçekleşen politik eylemlere ne şekilde uygulanabileceğini tartışmaktadır. Bunu İstanbul'u baz alarak "soundscape" terimini kent ve küreselleşme bağlamında tarihsel bir akışkanlığa sahip, kültürel ve bilişsel kodlarla yüklü sessel çevre olarak görmekte, belli günlerde kutlanan bayramlar, şenlikler ve protestoların özelinde anlatmaktadır. Şahin Saruhan'ın, halk müziği icracılığının önemli bir türü olan bozlak'ın vokal icracısı olan ve geleneksel aktarım yolu dışında herhangi bir formal eğitim sürecinden geçmemiş yedi yerel icracının şarkıcı formant'ı açısından analiz edilerek elde edilen bulguları istatistikî olarak değerlendirdiği çalışmasını burada okumak mümkündür. Ahmet Tohumcu'nun, Türk Makam Müziği üretimlerinin Osmanlı dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı sonrası modernleşme etkisi ile maruz kaldığı ideolojik akımlar ve özellikle 1980'lerden itibaren baş gösteren küreselleşme gibi faktörlerle kültürel açıdan oldukça dinamik bir toplum içerisinde değişimi üzerine yoğunlaştığı yazısını okuyacaksınız.

Deniz Özdemir Tunçer, bizi başka bir alana götürerek Dalcroze Eurhythmics yaklaşımını 36-72 aylık çocuklar üzerinde uyguluyor ve bunun sonuçlarını bizimle paylaşarak çeşitli önerilerde bulunuyor. Bir diğer müzik eğitimi üzerine yazılmış makale de E. Ceylan Ünal Akbulut'a ait. Yazar Türk piyano eğitimcileri tarafından yazılmış piyano başlangıç eğitimi metot ve eserleri üzerine yoğunlaşarak eleştirel bir yazı hazırlamış ve bu konuda çeşitli önerileri bizimle paylaşmaktadır. Ali Tüfekçi, ney çalgısı özelinde Türkiye başta olmak üzere Mısır, Suriye ve İran bölgelerinin icra tarzlarını karşılaştırıyor ve bunların kültürel etkileşimleri üzerine odaklanıyor.

Burcu Yıldız'ın makalesinde, Amerika'da yaşamakta olan Diyarbakırlı müzisyen Onnik Dinkjian'ın müzikal kimliği; kültürel bellek, diaspora ve memleket kavramları üzerinden ele alınmaktadır. Diasporada şekillenen müzisyen kimliğin ve mekânsal anlamda hiç deneyimlenmemiş olan bir memleket tasavvurunun nasıl bir performans alanına dönüştüğü tartışılmaktadır. Ozan Baysal, Batı müziği analizinde özellikle geçtiğimiz yüzyılda yaygın bir şekilde kullanılan "uzatma" (prolongation) analizi yöntemlerinin makam musikisi analizine uygulanabilirliğini sorgulayarak cümle ritmi ve zaman, seyir ve usul gibi yapısal ilişkilerin analizinde kullanılabilir alternatif bir model oluşturmaktadır. Tolgahan Çoğulu klasik gitarda çağdaş teknikleri ve kategorizasyonu çeşitli başlıklar altında; vurmali teknikler, mikroton teknikleri, alet kullanımı, parmak vurma teknikleri, multifonikler, hazırlanmış gitar ve diğer teknikler özelinde incelemekte ve çağdaş klasik gitar repertuarındaki eserlerin analizini yapmaktadır. Pınar Erdoğan, Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde yer alan samba okullarını ve samba şarkılarını şehrin tarihsel bağlamında kölelik ve ırkçılık temaları üzerinden aktarmaktadır. Cevdet Ereğ'in işitsel zaman çizelgelerine odaklandığı araştırmasında ise konvansiyonel zaman ölçüm araçlarıyla tespit edilebilen doğal, biyolojik, sosyal vb. ritimlerin ve zamansal ilişkilerin toplu olarak kavranabilmesi için ses ortamının kullanım olanakları incelenmektedir.

Bu sayıda yer alan makalelerin birçoğu İTÜ dergisinde yayınlanması düşünölen yazıladı ancak yayın hayatı son bulan derginin makaleleri Porte Akademik'te yayınlama kararı alındı. Bundan önceki süreçte makaleleri yayıma hazırlayan İTÜ dergisi Sosyal Bilimler Serisi çalışanları Prof. Dr. Ergün Tođrol'a, Prof. Dr. Ahsen Özsoy'a, Prof. Dr. Nebiye Musaođlu'na vermiş oldukları emeklerden dolayı teşekkür ederiz.

Prof. Songöl Karahasanoğlu